

De sprinkhanen van Groningen. 1. Veldsprinkhanen (Orthoptera: Acridoidea)

LEENDERT OUDMAN

OUDMAN, L., 1988. THE ORTHOPTERA OF THE PROVINCE OF GRONINGEN, THE NETHERLANDS. I ACRIDOIDEA. – *ENT. BER., AMST.* 48 (8): 125–127

Abstract: The distribution is given of 7 species of Acridoidea in the province of Groningen. The records are made in the period 1982–1986, by systematically visiting 10×10 km areas of the UTM-grid.

Kamperfoeliestraat 35, 9713 RT Groningen.

Inleiding

De publikatie van verspreidingskaarten is altijd een stimulans voor faunistisch onderzoek. Het verschijnen van „De Krekels en Sprinkhanen in de Benelux” van Duijm & Kruseman in 1983 vormde een aanleiding tot inventarisatie van de provincie Groningen. Dit is namelijk een van de meest opvallende witte vlekken op de door Duijm & Kruseman gepubliceerde verspreidingskaarten.

De meeste gegevens zijn verzameld in 1983 en 1984, maar aanvullende gegevens zijn gebruikt uit 1982, 1985 en 1986. Om een goed overzicht te krijgen over de hele provincie is gebruik gemaakt van kaarten met hokken van 10×10 kilometer op het UTM-grid (dat ook voor het EIS gebruikt wordt). Steeds is geprobeerd in ieder hok alle mogelijke soorten te vinden. Meestal is met één waarneming per hok volstaan. Alle waarnemingen betreffen vangsten. De sprinkhanen zullen worden opgenomen in de collectie van het Natuurmuseum Groningen.

Waarnemingen

Er zijn zeven soorten veldsprinkhanen gevonden. De verspreiding hiervan is weergegeven in figuur 1.

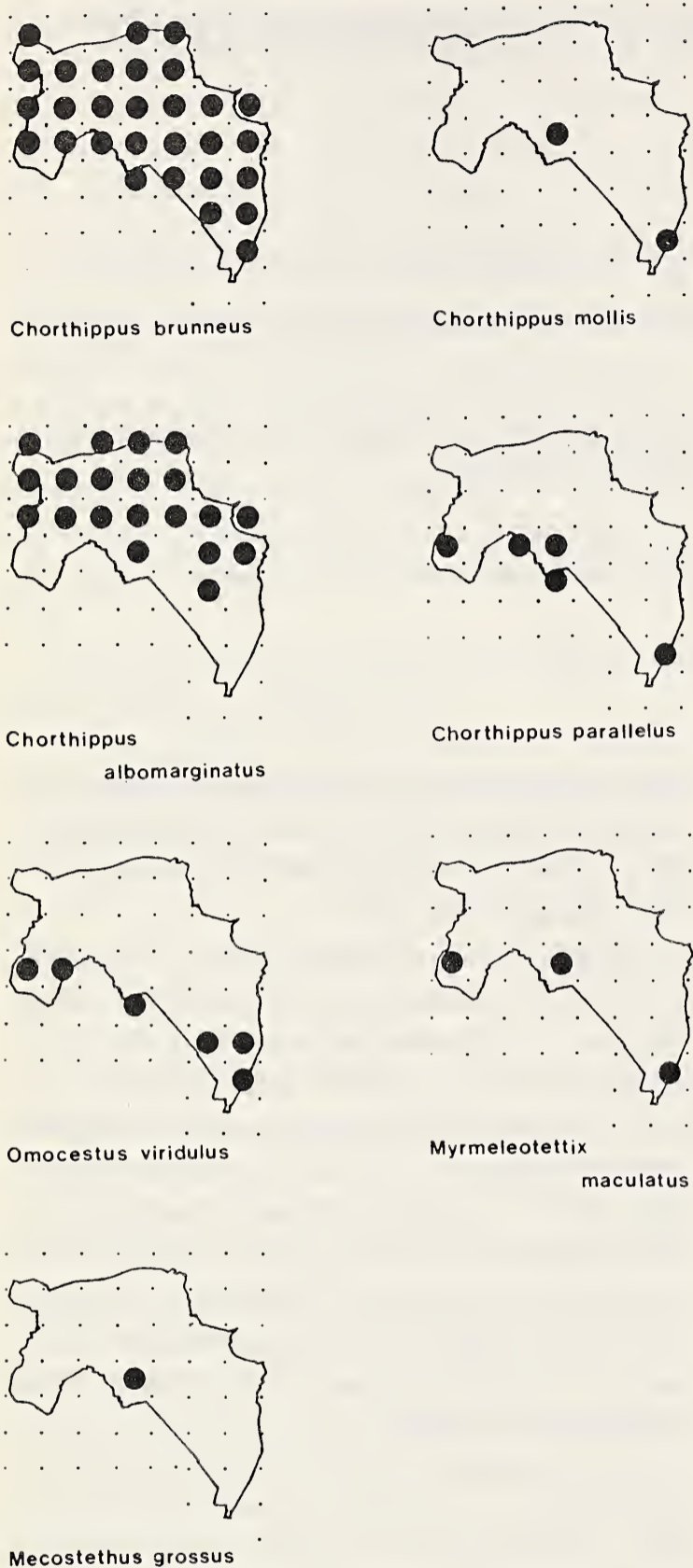
Chorthippus brunneus (Thunberg) is de meest algemene soort in Groningen en kan vrijwel overal gevonden worden op niet (inten-

sief) gecultiveerde plaatsen, zoals wegbermen, natuurgebieden, etc. De soort komt zowel in de noordelijke zeeleigebieden als op de zuidelijke zandgronden voor.

Chorthippus albomarginatus (Degeer) komt vaak voor samen met *brunneus*. Vlak bij de kust is *albomarginatus* algemener dan *brunneus* en op zeedijken zelfs vaak de enige soort. Op zeer droge plaatsen en in het zuiden van de provincie ontbreekt *albomarginatus*. Harz (1957) vermeldt dat *albomarginatus* in Zuid-Duitsland die delen van hooilanden bewoont waar ochtendnevel optreedt. Mogelijk is er in Groningen samenhang tussen het voorkomen van *albomarginatus* en het regelmatig optreden van zeemist.

De verspreiding van *Chorthippus parallelus* (Zetterstedt), *Chorthippus mollis* (Charpentier), *Myrmeleotettix maculatus* (Thunberg) en *Omocestus viridulus* (Linnaeus) is beperkt tot het zuiden van de provincie. Toch hebben al deze vier soorten een verschillend verspreidingspatroon, klaarblijkelijk veroorzaakt door verschillende habitat-eisen. Alle vier zijn ze te vinden op heide-terreinen, maar daarnaast komen ze ook in verscheidene andere (gras)vegetaties voor.

Mecostethus grossus (Linnaeus) neemt een aparte plaats in omdat deze soort een zeer specifiek biotoop heeft: drassige gras- en rietlanden. Deze soort is in Groningen alleen bij

Figuur 1. Vondsten van 7 soorten veldsprinkhanen in de provincie Groningen in de periode 1982-1986, in 10×10 km hokken van het UTM-grid.

het Zuidlaardermeer gevonden.

Discussie

Vergelijking met Duijm & Kruseman (1983) levert voor alle soorten gelijkblijven (*M. grossus*) of uitbreiding van het aantal vindplaatsen op. De nieuwe vindplaatsen in Groningen slui-

ten goed aan bij het reeds bekende verspreidingsgebied. Opvallend is het ontbreken van *Stenobothrus stigmaticus* (Rambur), een soort die door Tilmans (1976) in Drenthe vrij algemeen werd aangetroffen. Voorts zijn er vroegere waarnemingen van *Locusta migratoria* (Linnaeus) uit Groningen bekend (in 1922 en 1931). Dit betroffen echter geen gevestigde populaties, maar zwervende exemplaren (Duijm & Kruseman, 1983).

Wat het inventariseren van 10×10 km blokken betreft, kan opgemerkt worden dat deze methode bijzonder goed voldoet om in een korte periode een overzicht te verkrijgen van de sprinkhanenfauna van een bepaald gebied. Bij soorten die een goed hoorbaar geluid produceren is deze methode het meest effectief. Ook soorten die een duidelijk omschreven biotoop hebben, dat op een kaart te herkennen is, zijn goed te scoren. Voor een soort als *C. mollis*, die een zacht geluid maakt en een minder duidelijk herkenbaar biotoop bewoont, is de methode minder efficiënt. Hiervan getuigt ook het relatief kleine aantal waarnemingen in de rest van Nederland (Duijm & Kruseman, 1983). Toch is het geluid het beste veldkenmerk van *C. mollis*; beide vondsten in Groningen zijn dan ook gedaan op grond van geluid.

Samenvattend kan het aantal in Groningen aangetroffen soorten, zelfs voor Nederlandse begrippen, laag genoemd worden. De verspreidingspatronen zijn echter interessant, omdat een aantal soorten hier de (lokale) noordgrens van hun verpaidingsgebied bereiken. Daarom is het gebied een gunstige plaats voor de bestudering van verspreidingsgrenzen in samenhang met vegetatie en klimaat.

Dankwoord

Met dank aan M. Duijm voor de controle van enige determinaties, aan G. J. van Klinken voor hulp bij het opstellen van het manuscript en aan E. V. Koopman voor het maken van de figuren.

Literatuur

DUIJM M. en G. KRUSEMAN, 1983. De Krekels en Sprinkhanen in de Benelux. – *Bibl. k. ned. natuurh. Veren.* 34: 1-186.

HARZ, K., 1957. *Die Geradflügler Mitteleuropas*: i-xxiii, 1-494, figs. i-xx. Fischer Verlag, Jena.

TILMANS, J., 1976. Orthopteroidea – Saltatoria en Blattopteroidea van Drenthe. – *Ent. Ber., Amst.* 37 (5): 65-69.

Geaccepteerd 27.x.1987